

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

41. Exertitum hostium solus fugat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

vnus spatium suam manu lustraret. Quin & interdum vno die vicum totum, incolis frequentem, inter quae spectaculo fruebatur longè gratissimo, & iucundissimo, cum in Christianorum adlecti numerum, mox in fana, & aras daemonum certatim procurrerent, idola euerterent, raptarent, ludibrio & ignominiae, in contemptum Brachmanum, & daemonis obicerent. Quoad caetera audiendus, semestris itinerum, & sudorum Xauerio comes, Patre Ioanne Vazio Doctore Conimbricensi natus, eorum quae tunc cernebat ipsemet, postquam redisset in Europam narrator, nudis scilicet pedibus, Xauerium semper incedere consueisse, veste breui, attrita, & vili; telam instar pilei nigrae petasatum, ad retundendos solis coquentes radios. Magni Patris vocatum cognomine, Regem praeconio publico, omnibus edixisse, fratri suo Magno Patri, perinde ut sibi parentibus, essentque Christiani quicumque vellent. Dedit illi praeterea pecuniam grandem, sed eum nihil eius sibi fecisse residuum, totam in regendis, pascendisque pauperibus effudisse: sacras aedes quinque supra quadraginta secus mare ab eo constructas: Barbarorum linguam quam nunquam didicerat expeditissime locutum: hominum quinque aut sex millia in planitiem eduxisse, ad eos summam ex arbore conciones habuisse quod nullus concursus auditorum sat locus caperet: facris etiam sub aperto caelo operari assuetum, altari tamen sic velis nauium inumbrato ut vndeque prospectum populo nequaquam adirent, campusque ingens pro templo esset. In omni denique viuendi, agendique ratione, adeo fuisse mirabilem, ut nec ipse referendo par esset, nec inter quos degebat, indigenae. Mihi plus nimio sit, quod alij testantur, non minoris ab eo quem producebam nunc, fidei, Regnum Trauancoris, vniuersum, subeunte in illud Xauerio idolorum cultui mancipatum; exeunte Xauerio paucis post mensibus fuisse Christo integre assertum. His quantam in rabiem efferaretur daemon, tam securam, & antiquam populorum tyrannide, a vili homulo tam breui excussus, nimium prodidit atrox bellum quod in eum mouit.

40 Armatis qui eum confingerent barbaris, quorum etsi fuere magnam partem vulnera sine ictu, haud tamen omnia: sagittam enim corpore excepit, ut cuius, ad salutem mortalium tantoperè vita intererat; ardens eius vittus profusione aliqua sanguinis sedaretur, & desiderium quo semper flagrarat obeundi per cruciamenta quauis martyrij, leniretur utcumque acerbitate illius vulneris.

40
Sagittam X-
uicium vul-
neratur.

41. Verum ictus est haud paulo acerbius, filiorum periculo, quam proprio vulnere. Badagis post cladem orae Piscariae, anno proximo illatam, nouas daemones furias subdidit, indignantibus regnum Trauancoris in Christi iura concessisse. Ad arma igitur conuolare, inimicitias, & bellum contra illud iurare; quodque rem sibi futuram cernerent non iam ut antea cum piscatoribus Parauis, delectum habere, conflare exercitum, & Duce Naico Madurensi, incessu littora occupare, in quibus definit cornu Comorinum. Huius apparatus, & agminis, perlati Trauancorem

41
Exercitum
hostium so-
lus fugat.

uancorem nunciij, regnum metu ingenti consternarunt, maximè cum Pagos hostibus confines fugâ sibi viderunt consulere, & asportatis quæcumque poterant in interiora sese recipere: haud tamen his motibus, rex sibi animos abiici passus est, atque vt optimè valuit comparatus, hosti obuiam Exercitum eduxit; & erat bellum cruento prælio dirimendum, futurâque omninò penès Badagas hostes victoriâ, numero, viribus, & audaciâ meliores, nisi Xauerius depulso periculo, vnus totum prælium confecisset: vt enim hîc prorsûs agebatur Dei res, & causa; proiectus humi; multisque cum lachrymis, pro hac illi ardentè supplicare, pietatem in suos, & promissam iis opem memorare; nê veller suum illum gregem, fieri lupis prædam; neque committeret, vt mentes teneras susceptæ crucis subiret pœnitudo, dolerentve tunc se Christi esse cum id Christi causâ adibant discrimen, nec compellerentur spectare barbaros, suâ feritate triumphâtiùs gloriantes, quàm cœlesti tutelâ Christianos. Sic precatus confurgit, ac Dei fiduciâ, animisque ab eo ingentibus armatus, de monte Bagadis obuiam desilit, qui explicatis iam signis & digestis ordinibus per subiecta plana procedebant. At hic fronti se primi agminis opponens in gradu consistere; obiurgare hostem verbis minacibus, terrere Dei præpotentis terribili nomine, ac iubere, facerent, & vndè venerant, illuc recederent. Ad quæ tantus illos corripuit timor, vt velut syderati hæerent immobiles, apertisque in eum obtutibus stuperent, nec passum promerent: vrgebant primos loco vno fixos secundi, tertisque manipuli, & moras increpabant, sed respondebatur; non fas vltra, obstare sibi ignotam hominis speciem nigrâ veste induti, humano maioris, stature præter modum excellæ, cuius emicantem ex ore ardorem perferre non valerent. Duces traxit prodigij rumor, ad explorandam per se terroris causam, adfunt, vident, cohortescunt, retrò vi occultâ se adigi sentiunt, & fugâ magis præcipiti, quàm decore receptu, in Bisnagam exercitum reducunt. Secuti ponè Xauerium fuerant è suis aliqui, vel comitaturi, vel exploraturi, quò ille desineret adedò incitatus currentis impetus in Badagas; ij Badagas terga vertentibus, anhelî recurrunt ad Regem Trauancoris adproperantem, suo cum milite; narrant distinctè quæ gesta, quo modo & exitu ipsimet spectauerant, cum superuenienti Xauerio rex occurrens, post beneuolos complexus, actâque magnificè gratias, hæc tandem intulit; mihi quidem Regi Magno est nomen; tibi verò deinceps Patri Magno. Quo modestia viri sancti onerata est magis quàm ornata. Cum regis præsertim cæcitas, admirabilitate illâ Xauerij capta illam suspiceret, ac veneraretur; ad agnoscendum verò, & colendum illius auctorem nequaquam pertingeret; verùm tanto illo quo princeps infelix, excidit Dei dono, potiti sunt ex eius populo plurimi, quos miraculi eius magnitudo, veri Dei & religionis cultores effecit: neque hoc solùm prodigio visus est Trauancorensibus S. Pater, naturæ imperare, nam præter morborum omnis generis curationes adedò frequentes, vt illa sui assiduitate deli-

nerent

nerent esse admirationi; mortuos quatuor vitæ restituit, viros duos, mulieres duas, tametsi duarum mulierum (quod item de excitatis in tractu Piscariæ mortuis notasse memini) vnam facti summam memoriæ proditam habeamus, partes eius modisquæ ignoretur, ex quibus à me possit narratio contexti, mihi enim hoc libro certum est nihil præterea referre, de miraculorum seu numero, sine præstantiâ quàm quod iuridicis, de sanctitate viri Dei auctoritatibus perscriptum inuenio: alia duo in viris duobus edita magnam habent lucem diuini splendoris.

42. Conciones habebat sanctus Apostolus Conalani, quæ vrbs haud procul à Comorino est, paucisque illic ad Christum perductis, vero Deo templum posuerat; perstabant cæteri in auitâ superstitione pertinaces, conueniebant nihilo feciùs dicentem audituri; & quod de aliis ipsemet retulit, admirabantur integritatem dogmatis Christiani, consensumque cum recto, & honesto, verum vt qui grato pascuntur spectaculo, ad oblectandum magis animum dictis audiendo; quàm ad mancipandum auditis, obsequendo. Cernens ergo se ventis mandare, quæ tam pridem cum iis de Deo tractabat; de iis cum Deo tractandum meliùs suscepit: Coniectis, vt solebat orans, in cœlum oculis, toto vultu ardens, madensque largo fletu, lucis propitiæ à Deo radium poscere ad discutiendam occæcati populi diram noctem, mortaliû corda in eius manu esse; veller modò, flexurum quocumque libuisset, etiam obstinatissimos, sibi que subiecturum; daret hanc suo nomini gloriam; hanc filij sui pretiosissimo sanguini mercedem; obduratas mentes molliet, ac frangeret. Post quæ sensit cum Deo se efficacius orando egisse, quàm cum stolidâ plebe ratiocinando, seque sine vllâ dubitatione quod cœlagitarat impetratum ferre animaduertit; quare versus ad circumstantes; ore, ac verbis, quæ grandius aliquid homine saperent; quando, inquit, mihi, seu Deo potius, per me vos toties affanti, tamdiu fidem negatis, optate nunc deniquè & quod vobis argumentum sat esse velitis, censeatisque ad credendum: excogitate quo testimonio, constare vobis quæ prædico iubeatis, & suggerente hic illi animo, die proximè præcedenti humatum illic fuisse mortuum, pergens eodem spiritus impulsu, hoc, inquit, mihi sepulchrum pandite; cadauer quod illuc heri defodistis extrahite; inspicite propius, & exploret per se quisque curiosius, an vitâ omni penitus careat? & erat mors adeò evidens, vt iam putresceret, palàmque res omnibus patuit; confestim namque fossâ suâ eductum, euolutumque linteo, quo de more suos sepeliunt, suspensis barbaris auso nouo, & expectantibus euentum; positus genibus vir sanctus breuiter precatur, surgit, defunctum compellat, ad religionis quam ipse prædicarat certam, & indubitam fidem incredulo populo faciendam, iubet, sancto Dei interposito nomine surgere, & in vitam redire. Ad quam vocem defunctus non quasi ex tumulo, sed ex leui expergefactus somno, viuens, ac valens, per se nullius adminiculo se attollit. Non fuere de cætero hæc gesta corroboranda hortatu

42
Mortui 4. ab
eo excitati.

H verborum,